

MOSS, Peter: History Alive 3, 1789-1914, Hart-Davis Educational, London, 1976, str. 51

1. “Pokud byste navštívili továrnu, tak jak vypadala v prvních čtyřech desetiletích devatenáctého století, museli byste mít pocit, že jste se ocitli ve vězení. Zdi byly vysoké a omšelé, okna malá, často zamřížovaná. Uvnitř byste ale záhy poznali, že ve vězení nejste. K odsouzencům se totiž jejich dozorcí mnohdy chovali lépe než k dělníkům v těchto továrnách. První věc, která by vás nejspíše zaskočila by byly otřesné podmínky, ve kterých dělníci museli pracovat. Teplota se zde obvykle pohybovala mezi 26 až 29°C. Navíc byla udržována vysoká vlhkost, aby se předešlo trhání zpracovávaných bavlněných vláken. Hluk, dusno, parno, všudypřítomný prach a poletující kousky bavlny. Vše ovšem přebíjel nepříjemný zápach otevřených záchodových mís – tedy kýblů – v jednom rohu místnosti. Asi nikoho nepřekvapí, že mezi lidmi pracujícími v takovýchto podmínkách až osmnáct hodin denně byla přespříliš vysoká úmrtnost na tuberkulózu a jiná plicní onemocnění. I přes takto neúměrně vysokou pracovní dobu si nikdo – včetně dětí – nesměl mimo obědovou pauzu ani na chvíli sednout. V mnoha podnicích stroje běžely dokonce i o krátkých pauzách na snídani a svačinu, a tak dělníci museli obsluhovat jednou rukou stroj a přitom snídat, či svačit.”

MOSS, Peter: History Alive 3, 1789-1914, Hart-Davis Educational, London, 1976, p 51

---

2. „V jedné Lancashirské přádelně byli dělníci pokutováni 1d (5 pencí), pokud přišli do práce špinaví a další 1d, pokud se šli umýt. Jinde dostal každý, kdo onemocněl a nesehnal za sebe náhradu pokutu 6d (30 pencí).

Někteří bezohlední zaměstnavatelé šli ještě dál. Posunuli čas na hodinách o 15 minut dopředu, takže všichni zaměstnanci ráno přišli pozdě a museli zaplatit pokutu. Do konce pracovní doby se naopak hodiny nějakým záhadným způsobem o půl hodiny opozdily, takže šly o 15 minut pozdě. Majitel tak nemusel zaměstnancům platit za čtvrt hodinový přesčas. V jiných továrnách zase měli dvoje hodiny. Jedny klasické a jedny poháněné párou. Pokud stroje jely pomalu, parní hodiny šly pomaleji a zaměstnanci někdy museli pracovat o hodinu

nebo dvě déle. Pokud stroje běžely rychleji, práce končila podle klasických hodin. I když byli v naprosté menšině, přesto existovali zaměstnavatelé, kteří se opravdu snažili udělat pro své zaměstnance to nejlepší, co mohli. Ovšem i tito osvícení zaměstnavatelé si neuvědomovali dvě nejhorší stránky celého systému – neuvěřitelně dlouhou pracovní dobu a zaměstnanost dětí. “

MOSS, Peter: History Alive 3, 1789-1914, Hart-Davis Educational, London, 1976, p 54

Práce s textem

1. Z jakých důvodů byly pracovní podmínky dělníků horší než podmínky vězňů, nebo otroků na plantážích?
2. Pokus se vyvodit, co tyto otřesné pracovní podmínky přinesly samotným dělníkům?
3. Jaké triky používali zaměstnavatelé k vykořisťování dělníků? K čemu vedli?
4. Porovnejte oba texty. Co mají společného?

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Výsledkem dlouhých hodin strávených v předklonu nad stroji se na dlouhý seznam chorob přidaly žaludeční obtíže, křečové žíly, nádory a další. Nejhůře se takovéto pracovní podmínky podepsaly na malých dětech. Aby dokázaly dobře obsluhovat stroje, musely pracovat v nepřírozených polohách, jejichž častým výsledkem byla pokřivená páteř, deformovaná pánev a zničená kolena. K tomuto výčtu možností úmrtí, či zmrzačení v práci je dále nutné připočíst samotné stroje, které měly na svědomí nepočítaně obětí. Žádná legislativa zaměstnavatelům neukládala, aby kola, řemeny a jiné pohyblivé části strojů byly bezpečně zakryty. Udělat chybu a spadnout do stroje na konci dvanácti, nebo čtrnáctihodinové směny bylo časté pro vyčerpané dospělé, nemluvě o dětech. Z každých pěti úrazů, které byly léčeny v Manchesteru v roce 1833, dva měly na svědomí stroje.“ MOSS, Peter: History Alive 3, 1789-1914, Hart-Davis Educational, London, 1976, p 51